

ชื่อวิทยานิพนธ์

การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา อำเภอยางสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์

นางปิยวรรณ แสงสว่าง

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... อัมพร 14302E ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัมพร เจริญชัย)

..... อัมพร อภินันท์ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สุพุมล ธนาเศรษฐ์อุบล)

..... อ. วิไลวรรณ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิไลวรรณ พันธุ์พุกภัย)

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของครูอนามัยโรงเรียนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การสนับสนุนการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน การปฏิบัติงานด้านส่งเสริมสุขภาพของผู้นำนักเรียนฝ่ายส่งเสริมอนามัย ภาวะสุขภาพของนักเรียน และการประเมินการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนามัยโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียน กลุ่มละ 30 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนที่ปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียน จำนวน 15 คน และผู้นำนักเรียนฯ จำนวน 56 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ 2 ชั้น (Two-stage sampling) โดยการสุ่มโรงเรียนและสุ่มตัวอย่างผู้นำนักเรียนฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบตรวจสอบเอกสารและบันทึก และแนวทางการสนทนากลุ่มผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม 2542 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและในส่วนที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานอนามัยโรงเรียน

1.1 ด้านบริการอนามัยโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการจัดเตรียมบัตรสุขภาพให้กับนักเรียน การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฯ พบว่า มีการตรวจสุขภาพนักเรียนตอนเช้าร้อยละ 83.3 การตรวจสายตาร้อยละ 93.3 การตรวจคอพอก ร้อยละ 73.3 ส่วนการดำเนินงานตรวจสุขภาพนักเรียนโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขพบว่า มีการตรวจสุขภาพนักเรียน ร้อยละ 53.3 ตรวจการได้ยิน ร้อยละ 33.3 และไม่ได้ดำเนินการตรวจคัดกรองโรคเลื้อจางชาติสซึมมีย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนมีการให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน ส่วนการดำเนินงานด้านโภชนาการพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดบริการอาหารกลางวัน และอาหารเสริมสำหรับนักเรียน มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนโภชนาการ ร้อยละ 80 และการให้ความรู้ด้านโภชนาการ ร้อยละ 56.7

1.2 ด้านการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการจัดการสอนเรื่องสุขภาพอนามัยตามหลักสูตรประถมศึกษา มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยครูอนามัยโรงเรียนและผู้นำนักเรียนฯ ร้อยละ 93.3 การเชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้ความรู้ด้านสุขภาพ ร้อยละ 13.3 ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการให้ความรู้แก่นักเรียนเมื่อเข้าไปให้บริการในโรงเรียน โรงเรียนทุกแห่งมีการจัดอบรมผู้นำนักเรียนฯร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีการมอบหมายกิจกรรมและติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนฯ ร้อยละ 96.7

1.3 ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีส้วมรดน้ำพอเพียง ร้อยละ 66.7 น้ำดื่มพอเพียง ร้อยละ 40 น้ำใช้พอเพียง ร้อยละ 63.3 ทุกโรงเรียนได้จัดให้มีภาชนะรองรับขยะและการกำจัดขยะในโรงเรียน แต่ไม่ถูกสุขลักษณะ บริเวณโรงเรียนอาคารเรียนและห้องเรียนยังไม่สะอาดเท่าที่ควร ผู้ที่มีหน้าที่คอยดูแลความสะอาดในโรงเรียน คือ ครู และผู้นำนักเรียนฯ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 46.7 ได้ให้คำแนะนำการจัดสุขาภิบาลในโรงเรียน โรงเรียนร้อยละ 93.3 มีห้องพยาบาล/มุมพยาบาลแยกเป็นสัดส่วน ซึ่งความสะอาดอยู่ในขั้นพอใช้และมีการจัดผู้ยาไม่ถูกต้อง อุปกรณ์และเวชภัณฑ์มีความเพียงพอ ร้อยละ 43.3

1.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนบ้านและชุมชน พบว่า โรงเรียนทุกแห่งมีการจัดประชุมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคเรียน การรายงานเกี่ยวกับนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบและการจัดกิจกรรมช่วยเหลือชุมชน โรงเรียนมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนร้อยละ 13

สำหรับปัญหาในการดำเนินงาน คือ บุคลากรมีงานมากไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ และขาดความรู้ในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนและการตรวจสุขภาพ ขาดแคลนอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ในการให้บริการ ขาดการวางแผนงานและการประสานงานร่วมกันระหว่างครูและ

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำนักเรียนฯ ขาดความรู้ความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และขาดการยอมรับจากเพื่อนนักเรียน

2. การสนับสนุนการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานในเรื่องการกำหนดนโยบาย การสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดโครงการพิเศษเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ และการติดตามวิเคราะห์ ประเมินผล ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติการ มีการดำเนินงาน ร้อยละ 93.3 สำหรับปัญหาที่พบคือ โรงเรียนไม่สามารถปฏิบัติงานตามแผนได้ทุกโครงการ งบประมาณรวมทั้งเวชภัณฑ์ยังไม่เพียงพอในการให้บริการ

3. ภาวะสุขภาพของนักเรียนพบโรคและความผิดปกติ โดยรวมร้อยละ 60.3 โรคที่พบบ่อยคือ ฝื่นผุ ร้อยละ 82.4 รองลงมาคือ ฝื่นมีหินปูน ร้อยละ 14.2 เหา ร้อยละ 12.2 และพบโรคหัด ซีด เหนืออกอักเสบ แผลพุพอง เก้ลิ้น ตาแดง ทอนซิลอักเสบ โรคผิวหนังจากการแพ้ มุมปากเปื่อย น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และสายตาคผิดปกติ

4. การประเมินการดำเนินงานอนามัยโรงเรียน พบว่า การดำเนินงานในด้านบริการอนามัยโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการให้สุขศึกษาในโรงเรียน ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชนอยู่ในระดับค่อนข้างดี และเมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.3

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการประสานงานและวางแผนการดำเนินงานร่วมกับครูอนามัยโรงเรียน และควรจัดอบรมครูอนามัยโรงเรียนทุกปีและติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง ครูอนามัยโรงเรียนควรมีการมอบหมายกิจกรรมให้ผู้นำนักเรียนฯ ปฏิบัติอย่างชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนควรขอสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการแก้ปัญหาสุขภาพของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ